

HÖGT PRIS FÖR MOTSTÅND

Trots en utbredd kritik från läkare och lärare ser vi faktiskt inte särskilt mycket av protest, i alla fall inte en samlad sådan, utan det rör sig mer om muttranden i korridorer och enstaka eldsjälur som skriver någon debattartikel. På det hela taget så har den kritiska lärarkåren accepterat detta. Det är anmärkningsvärt, med tanke på att det är inom delar av just denna kår som kunskaperna om styrmodellernas problem är som störts.

Det bör här noteras att Högskoleverket slogs hårt för att hålla systemet borta från lärarna. Anders Flodström, universitetskanslern, visade verkligen ämbetsmannakurage när han avgick i protest mot reformen. Hela processen mellan Högskoleverket och Utbildningsdepartementet är en illustration av just motstånd. Och det slutade som bekant med att regeringen raskt monterade ner Högskoleverket och byggde upp en ny myndighet, med ett slags förhoppning, får man anta, om bättre följsamhet. Så medan förtrupperna helt raderas ut så står huvudarmén – forskare och lärare – och tvekar. Precis som läkarna länge gjort. Men det finns andra arméer som har gått i krig. SIDA är ett exempel. Men där föll ju å andra sidan också huvudarmén. Det är svårt att ta strid mot en höggradigt institutionaliserad idé.

Göran Sundström

Göran Sundström är docent i statsvetenskap och verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, samt vid Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor (Score).

Rapporter från arbetsgrupperna vid statsvetenskapliga förbundets årsmöte i Stockholm, 2–4 oktober 2013

STATSFÖRVALTNING I FÖRÄNDRING

Under de senaste decennierna har svensk offentlig förvaltning genomgått omfattande

förändringar. Det gäller inte minst centralförvaltningen. De statliga myndigheterna har blivit färre men större, ett antal nya små analysmyndigheter har skapats, ledningsformerna har förändrats, nya interna styrformer har prövats samtidigt som relationerna gentemot det omgivande samhället har förändrat karaktär. Allt mer statlig verksamhet sköts tillsammans med, eller upphandlas av, företag och intresseorganisationer. Många statsanställda ägnar också en betydande del av sin arbetstid åt EU och annat internationellt arbete samtidigt som kraven på styrning och övervakning av kommunal verksamhet har stärkts. Förändringarna har i forskning och förvaltningspolitik fångats i begrepp som governance, nätverksförvaltning, granskings- eller utvärderingssamhället, soft law, europeisering, företagisering och marknadisering. Vad vet vi egentligen om dessa förändringar? Hur kan reformerna beskrivas och förstås? Och vad har de inneburit för centrala värden som politisk styrbarhet och kontroll, ansvarsutkrävande, rättssäkerhet, effektivitet, professionalitet, integritet, förtroenden, lojaliteter?

Denna arbetsgrupp fokuserade på forskning om förvaltningen och dess förändring. 15 texter diskuterades av ett 20-tal deltagare under två dagar. Texterna rörde alltifrån myndigheternas självständighet och regeringens styrförmåga, via den svenska förvaltningsmodellens tillstånd och nätverksförvaltningens problem, till utredningsväsendets och den svenska förvaltningspolitikens utveckling. Diskussionerna var spänstiga och konstruktiva, och det konstaterades att förvaltningsforskningen vädrar morgonluft efter att ha varit på tillbakagång i ett antal år.

Göran Sundström, Anders Ivarsson
Westerberg

IDEOLOGIKRITIK

Politisk fantasi, governmentaltitet, hegemonikamp, kritiken av kritiken, nyliberala monster, feministiska dilemman och ”master

frames” inom sociala rörelser. Det här var vanligt förekommande termer i de utmärkta diskussioner som fördes kring totalt tio papper i arbetsgruppen Ideologikritik. En del presenterade utdrag ur sina avhandlingsarbeten, medan andra lade fram utkast till teoretiska texter, artiklar och bokkapitel. Detta renderade en bredd – såväl teoretiskt och metodologiskt som avseende statsvetenskapliga forskningsfält. Ett återkommande tema i diskussionerna var överlappningarna mellan strukturalistiska och poststrukturalistiska begrepp och tillämpningar. En återträff planerades för gruppen, samt andra som vill ansluta sig, i samband med workshopen ”Power and the Political” (2014) på NOPSA-kongressen i augusti 2014.

Charlotte Fridolfsson, Per-Anders Svärd,
Katharina Tollin

DEMOKRATI, FLERDIMENSIONELLA (O) JÄMLIKHETER OCH SAMTIDA POLITISKA OMVANDLINGAR

Workshopen undersökte hur demokratiska institutioner hanterar aktuella frågor avseende mångfald och flerdimensionella (o) jämlikheter som uppstår i skärningspunkten mellan genus, etnicitet, ras, sexualitet och religion och i samband med nutida politiska omvandlingar. Vilka konsekvenser har nyliberala, konservativa och populistiska ramverk haft för utformningen och genomförandet av demokratiskt inkluderande mångfald och jämställdhetspolitik? Hur hanterar politiska institutioner de utmaningar som tillkommit den etablerade jämlikhets- och jämställdhetspolitiken av konservativa samhällliga konstellationer och politiska partier? Hur bör staten hantera sådana utmaningar? Inom ramen för arbetsgruppen ventilerades 6 papper. Workshopen gästades även av professor Keith Banting.

Lenita Freidenvall, Ann Cahtrine Jungar, Lily Lanefelt, Ovidie Cristian Norocel

POLITISK TEORI

Arbetsgruppen Politisk teori samlade 19 deltagare (14 män, 5 kvinnor) från hela tio olika lärosäten och forskningsinstitut (Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Malmö högskola, Ratio, Stockholms universitet, Södertörns högskola, Uppsala universitet och Warwick University). Fjorton papper ventilerades. Ett flertal idéanalyserande papper behandlade särskilda tänkare; Johan Tralau (Uppsala) presenterade en text om Hobbess användande av metaforer, Björn Östbring (Lund) analyserade Humes idéer om legitimitet och statsbyggnad, Naima Chahboun (Stockholm) presenterade en kritisk analys av de politiska realisterna Raymond Geuss och Bernard Williams tänkande, Andreas Gottardis (Stockholm) undersökte kopplingarna mellan Habermas tänkande och Frankfurtskolan, och Mikael Olsson (Stockholm) presenterade en kritisk studie av Hayeks politiska filosofi.

Vidare presenterades analyser av suveränitetsbegreppet, i ett avhandlingskapitel författat av Johanna Pettersson (Södertörn och Uppsala), och av begreppet ”social sammanhållning” i ett papper av Nils Karlsson (Ratio). Demokratiteorin representerades av Ludvig Beckman (Stockholm), som diskuterade intellektuellt funktionshinderad röst rätt, och Helen Lindberg (Linné), som i sitt papper visade på likheter mellan Madisons aggregativa demokratiteori och Mouffes agonistiska teori och ställde dessa mot Dahls liberala teori.

Inom området rättviseteori presenterades två papper; Ed Page (Warwick och Uppsala), presenterade ett papper som diskuterade frågan om vem som bör bära kostnaderna för att bevara regnskogen, och Max Fonseca (Stockholm) diskuterade i ett utkast till avhandlingskapitel förhållandet mellan principer om jämlikhet och principer om personligt ansvar i frågor som rör den individuella hälsan. Ett särskilt tema i flera av pappren var skol- och utbildningspolitik; Christian Fernández (Malmö) presenterade ett inledningskapitel

till en bok om den skolpolitiska debattens normativa aspekter, Fredrika Lagergren Wahlin (Göteborg) presenterade ett analytiskt ramverk, baserat på Hannah Arendts auktoritetsbegrepp, för att studera hur utbildningssystem fostrar medborgare, och Peter Strandbrink (Södertörn) kritiserade i sitt papper den liberala demokratins förmenta neutralitet vad gäller grundskolans undervisning i tros- och etikfrågor.

Gruppen präglades av en mycket god stämning och stor diskussionsglädje, och de papper som presenterades visade med önskvärd tydlighet hur den politiska teorin är en levande och mångfasetterad subdisciplin inom svensk statsvetenskap.

Jasmina Nedevska, Jouni Reinikeinen, Jörgen Ödalen

POLITISKT BETENDE OCH PARTIER

I arbetsgruppen ingick totalt tjuo personer (8 kvinnor och 13 män) från flertalet lärosäten. Sjutton uppsatser presenterades och det av såväl seniora forskare som doktorander. Arbetsgruppen är ett led i det nätverk, med samma namn, som bildades vid årsmötet i Växjö 2012. Arbetsgruppen är tänkt att vara ständigt även vid framtida årsmöten. Det stora antalet deltagare liksom mängden presenterade uppsatser tyder på att gruppen både rörer ett intresse liksom är behövlig. Tanken med nätverket liksom arbetsgruppen är att vara en mötesplats för forskare med intresse för politiskt beteende och partier i bred bemärkelse. Denna ambition medförde att vi på årsmötet hade en spännande variation av uppsatser.

Uppsatserna presenterades i sessioner som tematiserats under rubrikerna rekrytering, policy, politiskt deltagande, parlament, valkampanj och ansvarighet inför väljarna, samt invandringskritiska partier. Såväl mer kvantitativt orienterade studier som mer kvalitativt orienterade uppsatser presenterades. Trots spännvidden fanns en röd tråd utifrån gruppens och nätverkets tema. Stämningen i

gruppen var mycket konstruktiv och positiv där ett påfallande utbyte sinsemellan deltagarna kunde erhållas. En del av tiden ägnades även åt att diskutera nätverkets framtid. Samtliga deltagare var överens om att nätverket ska försöka få till en träff även till våren 2014, för att sedan åter stråla samman i Lund hösten 2014.

Jenny Madestam, Magnus Hagevi, Mats K Gunnarsson

DIFFERENT PERSPECTIVES ON INTERNATIONAL SECURITY

Vid årets statsvetarmöte hade vi en arbetsgrupp som inriktades mot internationell säkerhet. Den leddes av undertecknad i samverkan med docent Linus Hagström, UI och doktoranden Idris Ahmedi. Vid arbetsgruppen behandlade vi 13 papper med varierande inriktning. Två av papperen behandlade Iran ur olika perspektiv. Cecilia Åse från statsvetenskapen på Stockholms universitet lade fram ett intressant papper om "Nation and gender in crisis narratives" där hon analyserade hanteringen av den sovjetiska ubåt som strandade i Karlskrona skärgård 1981. Från Umeå kom Veronica Strandberg med ett papper från sin kommande avhandling om förändringar i svensk kontraterrorismpolitik. Marco Nilsson från Göteborg lade fram ett kvantitativt inriktat papper med titeln "Polarity, and the Magnitude of Wars Revisited."

Identitetsfrågor behandlades ur olika perspektiv av fyra författare, Linus Hagström, Maysam Behraves, Lund, Cecilia Åse och Karl Gustafsson, UI. En förmiddag ägnades åt två papper med inriktning mot "Communities of Practice," författade av Niklas Bremberg och Björn Jerdén, båda från Stockholm. Sammantaget var det två lyckade dagar där flera goda papper ledde till intressanta diskussioner. Särskilt glädjande var den aktiva roll som spelades av flera doktorander.

Jan Hallenberg, Linus Hagström, Idris Ahmedi

INTERNATIONAL POLITICAL THEORY

Internationell politisk teori gjorde premiär som workshopinriktning på SWEPSA i år, glädjande nog med mycket god uppslutning. Deltog gjorde sammanlagt 13 forskare, alltifrån internationellt kända professorer till doktorander, från Stockholm, Lund, Göteborg, Försvarshögskolan och Uppsala, och hela 10 olika uppsatser diskuterades. För workshopen ansvarade Magnus Reitberger (Stockholms universitet), Jens Bartelsson (Lunds universitet) och Petter Närby (Lunds universitet).

De ämnen som avhandlades spände över hela det internationell-teoretiska spelfältet från forskning om global demokrati till samtida global rättviseteori, inklusive uppsatser med idéhistorisk och begreppsanalytisk inriktning. Exempel på ämnen som avhandlades var vem eller vilka aktörer som bör bära ansvaret för internationell militär intervention; hur man bör studera effekterna av global demokrati; när och hur globala institutioner bör kritiseras ur rättvisesynpunkt; den historiska sociologins möjligheter och begränsningar för att förstå förändring av det internationella systemet; hur man bör förstå kausalitetsanspråk i ”den engelska skolan”; och hur man kan förstå relationen mellan deliberativ kapacitet och systemkomplexitet i internationella institutioner.

Uppsatserna hade ganska olika karaktär, alltifrån forskningsansökningar till utkast till avhandlingskapitel. Samtliga uppsatser gav upphov till livliga diskussioner och vi är förvissade om att alla deltagare fick med sig många värdefulla synpunkter och kommentarer. Den goda uppslutningen och bredden på ämnen som diskuterades tyder på en spännande framtid och när förhoppningen att en kritisk massa av forskning och kompetens håller på att bildas för ämnesområdet internationell politisk teori i Sverige.

Magnus Reitberger, Jens Bartelsson, Petter Närby

FEMINISM, MAKT OCH POLITIK

I gruppen diskuterades uppsatser som rörde allt från den svenska skolan till transnationell rättvisa, med det gemensamma att alla hade ett genusperspektiv. Ett flertal papper rörde internationella förhållanden som exempelvis hur kvinnor konstrueras i manualer för humanitär hjälp till flyktingar (Elisabeth Olivius) och hur konstruktioner av lokala samarbetspartners i fredsbyggande operationer både förtrycker och möjliggör handling (Annelie Schlaug). Ett par papper handlade om säkerhetspolitik och behandlade hur jämställdhetspolitiken koopteras och militariseras av det svenska försvaret (Maud Eduards) och hur spårbundenhet i försvarsinstitutioner leder till att manlighet och den manliga kroppen blir norm även när EU skapar nya organ för säkerhets- och försvarspolitik (Annica Kronsell).

Ett par utblickar mot andra länder gjordes också i texter som behandlade hur kvinnor i Mexicos parlament politiserar moderskap men också begränsas av moderskapets diskurser (Christina Alnevall). Emil Persson uppsats om förbudet mot homosexuell propaganda i Ryssland studerat som ett mediaevent fick också pris som bästa uppsats. Grattis Emil!

Svensk politik och förvaltning representerades av flera papper. Ett av dessa undersökte medborgarskapets koppling till sexualnormativitet genom en studie av trädor som rörde asexualitet på internetportalen Passagen (Joakim Johansson). Andra handlade om metodologiska frågor kring att göra en etnografisk studie av frontlinjebyråkrater (Jennie K. Larsson) och hur klass, kön och etnicitet konstrueras i relation till skolors prestationer i skolinspektionsrapporter (Sara Carlbaum) samt hur jämställdhet i svensk regionalpolitik kan förstås ur ett governmentality-perspektiv (Malin Rönnblom).

I workshopen hölls också ett samtal om betydelsen av olika maktförståelser i de olika perspektiv som texterna i workshopen anlade. Vi som höll i workshopen vill med

detta passa på att tacka alla deltagare för alla goda, stimulerande och konstruktiva samtal.

Maria Jansson, Elisabeth Olivius, Malin Rönnblom

ATT UNDERVISA POLITIK

Workshopen "Att undervisa politik" bestod av tre delar: papperspresentationer, en panel om HSV-utvärderingarnas betydelser för pedagogik, samt en temadag om samhällskunskapen inom lärarutbildningen.

Diskussionerna kring deltagarnas papper rörde högskolepedagogiska problem och utmaningar på olika nivåer. Här behandlades såväl frågor om objektivitet och normativitet i lärarrollen och studenters svårigheter att göra analyser och anamma kritiska perspektiv som frågor om hur individualisering och New Public Management påverkar studenternas förväntningar och beteenden.

Panelen om HSV-utvärderingar handlade bland annat om ifall utvärderingarna ledde till en ökad kvalitet i utbildningen eller till så kallade perverterade reaktioner, som att släppa igenom allt färre studenter, eller att lärare i högre grad "skriver" uppsatserna åt studenterna. Flera kända problem med resultatutvärderingar konstaterades och frågan om varför universitetslärare inte gjorde större motstånd mot utvärderingarna ställdes. Vidare diskuterades alternativ till den mål- och resultatstyrning som utvärderingarna är ett uttryck för.

Två seminarier behandlade blockämnet samhällskunskap som ingår i lärarutbildningar. Representanter från sju olika lärosäten deltog och från varje lärosäte fanns en PM som redovisade utformningen av ämnet samhällskunskap. Vi kan konstatera betydande skillnader i upplägg, men att vi alla brottas med samma typer av utmaningar. Hur ska integrationen ämnesteorier – ämnesdidaktik utformas? Vilka ambitioner och möjligheter finns att bedriva ämnesdidaktisk forskning? Hur ska examensarbetet utformas och vilka krav ställer ungdomsskolans nya kursplaner

på ämnet? Samhällskunskapsämnets komplexitet sett från en organisatorisk utgångspunkt diskuterades också. Gruppen ser fram mot att detta inlägg återkommer vid nästa årsmöte.

Maria Jansson, Göran Bergström, Maria Wendt

KONKURRENS OCH MARKNADSANPASSNING I OFFENTLIG FÖRVALTNING

I arbetsgruppen ingick totalt nio personer (åtta kvinnor och en man) från fyra lärosäten (Göteborg, Linköping, Uppsala och Örebro). Fem uppsatser presenterades av såväl seniora forskare och doktorander. Arbetsgruppen var en fristående och öppen fortsättning på arbetsgruppen Förvaltning som business som hölls för första gången på årsmötet i Göteborg år 2010 och som sedan följdes upp i Umeå och Växjö åren därefter. Det är glädjande att se att arbetagruppens tematik fortsätter att tilldra sig intresse och att arbetsgruppen lockar både nya deltagare och medverkande från tidigare år. Detta har bidragit till en god dynamik och en vital diskussionsatmosfär som präglat arbetsgruppens sammankomst i Stockholm.

Uppsatserna behandlade både pågående forskning och idéer om kommande forsknings- och doktorandprojekt. Uppsatserna föll väl in i arbetsgruppens tematik och det fanns tydliga gemensamma nämnare som bottenar i ett forskningsintresse för att undersöka marknadsiering och vilka konsekvenser detta får för demokratin och välfärdens kärnområden. Ett framträdande tema som löpte över arbetsgruppsdiskussionerna var hur marknadsmässiga omvandlingar påverkat och påverkar välfärdsstatens funktion och distribution.

I anslutning till arbetsgruppen fördes också diskussioner i forskarnätverket Förvaltning som business (finansierat av Riksbankens Jubileumsfond). Den 23 oktober presenterade nätverket antologin "När förvaltning blir business – marknadsieringens

konsekvenser för demokratin och välfärdsstaten” på ett seminarium i Riksdagen arrangerat av Rifo i samverkan med RJ (MOR) och författargruppen.

Matilde Millares, Elin Wihlborg, Urban Strandberg

EUROPEISK POLITIK I TIDER AV KRIS – VART ÄR EU PÅ VÄG?

Tillsammans med Tyra Hertz från hemmainstitutionen och Daniel Naurin från Göteborgs universitet ansvarade jag för arbetsgruppen ”European politics in a time of crisis – where is the EU heading?”. I vårt utskick skrev vi att det vore spännande att läsa paper på detta tema men att vi också välkomnade alla paper med Europa-koppling. Deltagarna kom från Sveriges alla hörn, och dessutom från Kanada eftersom Keith Banting anmält sig till gruppen. Vi blev 18 stycken som samlades i ett seminarium i södra huset och vi hade sju papers att diskutera. Det var såväl yngre som lite mer seniora forskare och något fler män än kvinnor i gruppen.

Om kristemat blev det ganska lite och det kanske var tur! Det bästa är ju ändå om folk skickar in paper som de vill diskutera och att

de inte skriver paper som vi hittat på! Det är svårt att se något särskilt tema i de paper som presenterades och diskuterades annat än att de rör återkommande centrala och viktiga frågeställningar om EU och medlemsstaterna: Hur fungerar de mellanstatliga förhandlingarna och vilken betydelse har olika faktorer för förhandlingsutfallet? Påverkas den allmänna opinionens syn på EU i medlemsländerna av hur mycket pengar som ”ges tillbaka” i form av tex strukturfonder? Vilken koppling finns det mellan den lokala praktiken kring migrations- och integrationsfrågor och EU:s politik på området? Hur ser relationen ut mellan politik och juridik i EU? Vad händer med politiken och demokratin i EU och medlemsländerna när den ekonomiska liberalismen breder ut sig? Hur har EU:s lagstiftning inom centrala områden påverkats av terrordåden efter 11 september? På vilket sätt påverkar EU synen på universiteten och hur de styrs och regleras?

Det blev livliga och spännande diskussioner kring dessa frågeställningar och jag och mina kollegor väntar nu på att få ses igen i Lund nästa år!

Ulrika Mörth (Tyra Hertz, Daniel Naurin)